

Nr 240.

Av fru Nordgren m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om ändrad ordning för prövningen av vissa ärenden om understöd åt efterlevande efter i statens tjänst anställda personer.

Statsrådet och chefen för finansdepartementet hemställer i årets statsverksproposition under elfte huvudtiteln om bemyndigande för Kungl. Maj:t att genomföra en sådan omläggning av pensions- och understödsverksamheten för efterlevande efter vissa i statens tjänst anställda personer, att prövningen av dessa ärenden i viss utsträckning överflyttas från riksdagen till Kungl. Maj:t.

I en inom finansdepartementet upprättad och till statsrådsprotokollet fogad promemoria äro vissa riktlinjer uppdragna för denna understödsverksamhets bedrivande efter den ifrågasatta omläggningen. I enlighet med det av 1929 års riksdag gjorda uttalandet föreslås att omläggningen endast bör avse understöd till efterlevande efter personal i arbetsanställning eller med sådan personal i förevarande hänseende närmast jämförlig anställningshavare, varigenom Kungl. Maj:ts befogenhet att, utan riksdagens hörande, bevilja understöd av ifrågavarande slag skulle begränsas till änkepensioner om högst 444 kronor och barnpensioner om högst 168 kronor pr år. Frågor om högre änkepensionsbelopp skulle alltjämt underställas riksdagens prövning.

Vidare förordas, såsom varande ändamålsenligt, att ett totalt maximibelopp fixeras för de understöd av hithörande slag som Kungl. Maj:t skulle äga att årligen bevilja, förslagsvis 30,000 kronor årligen, att utgå ur allmänna indragningsstaten, eller beträffande understöd åt efterlevande efter personer, anställda vid de affärsdrivande verken, av de medel, av vilka verkets omkostnader bestridas, dock att understöd, som skola utgå ur trafikmedel vid statens järnvägar, begränsas till högst 10,000 kronor pr år.

Några generella grunder för understödsfrågornas prövning att av Kungl. Maj:t tillämpas, anses icke kunna uppställas, enär det ligger i sakens natur att denna pensionering har karaktären av en hjälpverksamhet, betingad av billighetsskäl, vadan en diskretionär prövning av de särskilda fallen allt fortfarande bör äga rum. Den praxis, som utbildat sig under riksdagens behandling av dessa frågor, skulle närmast komma att ligga till grund vid ärendenas handläggning hos Kungl. Maj:t. Framställningar om pension skola företagas till prövning en gång om året för att få en såvitt möjligt rättvis avvägning mellan de olika ansökningarna. För att bereda riksdagen tillfälle att följa understödsverksamheten bör till varje års riksdag i statsverkspropositionen,

eller på annat sätt, lämnas uppgift å de under näst föregående år av Kungl. Maj:t beviljade understöden, och med utgångspunkt från denna uppgift kan riksdagen, i den mån så finnes önskvärt, genom bankoutskottet taga närmare del av Kungl. Maj:ts beslut.

Finansministern har i allt väsentligt anslutit sig till de i promemorian framförda synpunkterna och äskar för ändamålet ett belopp av högst 30,000 kronor om året.

Några erinringar mot att finansministern föreslår en dylik omläggning av ifrågavarande verksamhet kunna rimligtvis icke göras, lika litet som man gentemot honom kan rikta några anmärkningar för det sätt varpå riktlinjerna uppdragits för Kungl. Maj:ts handhavande av denna verksamhet, då han i båda fallen endast följt riksdagens uttalade önskemål, vilka kommit till uttryck i riksdagens skrivelse av den 28 maj 1929. Men det oaktat anse vi, undertecknade motionärer, som vid ärendets tidigare behandling haft en från riksdagsmajoriteten avvikande mening, oss icke kunna ansluta oss till Kungl. Maj:ts förslag utan yrka avslag å detsamma.

Ett utav skälen för denna vår ståndpunkt är att vi anse en lösning av en del av statens extra befattningshavares pensionsfrågor, jämväl familjepensionsfrågor, synnerligen önskvärd och av behovet påkallad, samt att detta bör ske snarast möjligt och efter enhetliga grunder. Att innan så kan ske företaga en omläggning av ifrågavarande understödsverksamhet, som därtill endast blir partiell, finna vi varken vara nödvändigt eller gagnande, utan anse att det mycket väl kan fortgå som hittills tills frågan i sin helhet kan ordnas. Nu anför visserligen departementschefen, att på grund av vissa omständigheter, bland annat att 1928 års lönekommitté ännu icke slutfört sitt uppdrag, ett ytterligare uppskov med hela frågan om ett nyordnande av pensionsväsendet inom statsförvaltningen icke kan undvikas, men det bör väl dock kunna förväntas att denna viktiga fråga icke blir uppskjuten åratal framåt, utan bringas till en lösning inom de närmaste åren. — Och då denna fråga blir ordnad, bortfalla ju praktiskt taget efter en del år sådana här pensionsärenden, vadan riksdagen så småningom kommer ifrån sysslandet med desamma. Man bör sålunda kunna avvakta resultatet av den pågående utredningen, innan man går in för några ändringar av här ifrågasatt art.

Vi anse det vidare oriktigt att endast en viss kategori av änkor, nämligen de ekonomiskt sämst ställda, skola få sina ansökningar hänskjutna till en mera begränsad prövning, medan övriga allt fortfarande skulle få sina ärenden prövade av det större forum riksdagen utgör. Om det kunnat fastställas enhetliga principer för understödets utgående, skulle det kanske betytt mindre med denna kategoriklyvning, men Kungl. Maj:t finner ju själv att detta icke låter sig göra, utan billighetsskälen få vara avgörande i varje särskilt fall. Nu skall det villigt medgivas, att riksdagen icke alltid behandlar dessa ärenden enhetligt utan att det mycket väl kan inträffa och säkerligen har inträffat, att ovidkommande synpunkter gjort sig gällande och i vissa fall kunnat bli avgörande för huruvida pension beviljats eller icke. Liksom vi naturligtvis icke ifrågasätta annat än att Kungl. Maj:t skulle söka att tillämpa största möjliga

rättvisa vid avvägningen mellan de olika understödsansökningarna om avgörandet förlägges dit. Men enbart det förhållandet, att man skiljer på olika understödskategorier, är förvisso tillräckligt för att de som fått sina ansökningar avslagna skulle anse sig ha blivit orättvist behandlade och söka få sin sak inför riksdagen motionsledes. Och därmed skulle vi återfå en del av dessa ärenden, som visserligen kunna synas för små och obetydliga för riksdagen att offra tid och arbete på, men som dock betyda ganska mycket för de fattiga människor det gäller. För övrigt komma ju dessa ärenden att kräva tid och arbete även för finansdepartementet och måhända föranleda ökad personal där för dess handläggande, vadan det ur ekonomisk synpunkt icke komme att ställa sig billigare för staten, utan kanske tvärtom.

Beträffande förslaget om att en viss begränsad summa pr år skulle fastställas för denna understödsverksamhet, instämma vi i järnvägsstyrelsens erinringar att vid fall av ojämnhet i tillströmningen av pensionssökande en dylik begränsning kan föranleda orättvisor, i det att pension skulle kunna komma att av brist på medel vägras personer som vore därav i lika eller högre grad förtjänta än andra, som erhållit pension på grund av vid tiden för deras ansökan rådande gynnsammare konjunkturen. Departementschefens motskäl härvidlag, nämligen att en på dylika grunder avslagen ansökan kan ett följande år upptagas till förnyad prövning, finna vi föga bärande och ger säkert ringa tröst åt en änka som på grund av sjukdom är oförmögen att försörja sig och är i behov av hjälp och snar sådan. I övrigt synes oss ett system, där en summa anslås i klump och understöd utdelas så långt denna summa räcker och inte efter behovet, icke ha några bärande rättsgrunder.

På grund av vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta *avslå* Kungl. Maj:ts hemställan om bemyndigande för Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsverkspropositionen angivna riktlinjerna, till ett sammanlagt belopp av högst 30,000 kronor om året besluta om understöd åt änkor och barn efter anställningshavare i statens tjänst att utgå ur allmänna indragningsstaten eller beträffande understöd åt efterlevande efter personer, anställda vid de affärsdrivande verken, av de medel, av vilka verkets omkostnader bestridas, eller om detta icke kan bifallas

att riksdagen måtte besluta att det anslag som fastställes för ändamålet måtte upptagas som *förslagsanslag*.

Stockholm den 21 januari 1930.

Olivia Nordgren.

Ernst Hage.

Helge Bäcklund.

C. W. O. Höglund,
Göteborg.

Instämmer i motionens första yrkande.

Algot Törnkvist.

